



Röda Tråden

Plan för skolbiblioteksverksamhet i Mönsterås Kommun

För förskola, grundskola, grundsärskola och gymnasieskola.



Innehållsförteckning

| | |
|---|----------|
| 1. Bakgrund | 1 |
| 2. Definition | 1 |
| 3. Nulägesbeskrivning | 1 |
| 3.1 Förskoleklass..... | 2 |
| 4. Styrdokument | 2 |
| 4.1 Skollagen 2010:800..... | 2 |
| 4.2 Bibliotekslagen 1996:1596 | 2 |
| 4.3 IFLA/UNESCO – riktlinjer för skolbibliotek | 2 |
| 4.4 Lgr 11 | 3 |
| 4.5 Gy 11..... | 3 |
| 4.6 Lpf 94..... | 4 |
| 4.7 Underlag till vision för grundskole- och gymnasiebibliotek i Kalmar län | 4 |
| 5. Målbeskrivning | 4 |
| 5.1 Grundskola | 4 |
| 5.1.1 Förskoleklass | 4 |
| 5.1.2 Årskurs 1-3 | 5 |
| 5.1.3 Årskurs 4-6 | 5 |
| 5.1.4 Årskurs 7-9 | 5 |
| 5.2 Gymnasieskola | 6 |
| 5.2.1 Engelska..... | 6 |
| 5.2.2 Historia | 7 |
| 5.2.3 Religionskunskap..... | 7 |
| 5.2.4 Samhällskunskap | 7 |
| 5.2.5 Svenska..... | 7 |
| 5.2.6 Svenska som andraspråk | 7 |



| | |
|--|-----------|
| 5.3 Vuxenutbildning | 8 |
| 5.3.1 Grundläggande vuxenutbildning..... | 8 |
| 5.3.2 Gymnasial vuxenutbildning..... | 8 |
| 5.3.3 Särvux..... | 8 |
| 5.3.4 Svenskundervisning för invandrare..... | 8 |
| 6. Förankring och genomförande | 9 |
| 7. Källförteckning | 10 |



1. Bakgrund

Vid höstterminen 2011 antogs en ny organisation för skolbibliotekarierna. Ansvaret fördelades mellan alla skolor i kommunen. De tre övergripande områdena bibliotekskunskap, informationssökning med källkritik och läsfrämjande åtgärder i föreliggande skolbiblioteksplan kräver kontinuitet i undervisningen och samverkan mellan bibliotekarier och lärare. Detta underlättar elevernas måluppfyllelse och studieresultat.

2. Definition

I Skollagen definieras ett skolbibliotek som:

”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande” (Skollagen 2010:800, 2 kap. 36 §).

3. Nulägesbeskrivning

I oktober 2011 finns totalt 2357 elever som omfattas av verksamheten i kommunen¹.

Integrerade folk- och skolbibliotek finns på Krungårdsskolan i Blomstermåla, Tillingskolan i Timmernabben och Alsteråsskolan i Ålem. På Fliseryds skola, Mölstadskolan och Ljungnäskolan finns det boksamlingar i skolornas lokaler. Skolbiblioteket på Parkskolan/Mönsteråsgymnasiet används av högstadiet och gymnasiet samt av Komvux och SFI. Skolbibliotekarien i BÅT-området² har ett ansvar även mot Fliseryds skola. Skolbibliotekarien för Parkskolan/Mönsteråsgymnasiet har ett motsvarande ansvar för Mölstadskolan och Ljungnäskolan.

¹Antalet elever är beräknat på grundskola, gymnasium, komvux, särvtux, gruv, asyl, SFI, förskola samt ungdomar under kommunalt ansvar. (Mönsterås Kommun, Barn och Utbildnings förvaltningskontor, 2011-10-31).

² Blomstermåla, Ålem och Timmernabben utgör BÅT-området.



3.1 Förskoleklass

Förskoleklasserna i kommunen har i dag återkommande läsfrämjande bokprat genom kommunens barn- och ungdomsbibliotekarie. Sådana läsfrämjande samtal förekommer också i årskurserna 1, 3, 5 och 7. Under barnkulturgruppens ansvarsområde ligger projektet *Lässurr* för kommunens 6-åringar. Däri ingår förutom läsning, besök av en författare.

4. Styrdokument

4.1 Skollagen 2010:800

I och med den nya skollagen flyttas huvudbestämmelsen av skolbibliotek från bibliotekslagen till skollagen. Regleringen av skolbibliotek utökas därtill till att utöver grund- och gymnasieskolor, även gälla grundsärskola, specialskola, sameskola och gymnasiesärskola samt enskilda huvudmän.

”Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek” (2 kap, 36§).

4.2 Bibliotekslagen 1996:1596

”Kommunerna ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten”(7§).

”Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov” (8§).

”Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning” (9§).

4.3 IFLA/UNESCO – riktlinjer för skolbibliotek

”Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle.



Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare”.

IFLA/UNESCO säger även att planeringen av skolans pedagogiska arbete skall ske i samverkan mellan skolledning, pedagoger och bibliotekarier.

4.4 Lgr11

Under avsnittet för övergripande mål och riktlinjer gällande kunskap i Lgr11, läggs tonvikt vid skolans ansvar för att eleven bland annat ska tillägna sig ett kritiskt och självständigt förhållningssätt i sin kunskapsutveckling:

”skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska ståndpunkter” (Lgr11, 2.2 kap, s. 13).

Läroplanen (Lgr11) för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet betonar rektorns ansvar för skolbiblioteket:

”skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, tex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel” (Lgr11, 2.8 kap, s. 18).

4.5 Gy11

I läroplanen för gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (Gy11) betonas vikten av informationssökning, källkritik och läsfrämjande som viktiga element i skolans värdegrund och uppdrag:

”Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet” (Samhällskunskap).

”eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt



och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar” (Svenska).

”Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter” (Svenska).

4.6 Lpf94

Målen för grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning och särvox regleras av Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf94. Liksom i Lgr11 och Gy11, understryks här vikten av att kunna orientera sig i ett stort informationsflöde och att ha ett kritiskt förhållningssätt till information, så att grunden för ett livslångt lärande byggs upp.

4.7 Underlag till vision för grundskole- och gymnasiebibliotek i Kalmar Län

”målet är att det i Kalmar läns grund- och gymnasieskolor finns adekvat utrustade bibliotek med fackutbildade bibliotekariéer som tillsammans med lärare, pedagoger och rektorer arbetar för elevernas måluppfyllelse” (Underlag till vision för Kalmar Län 2012-2016).

5. Målbeskrivning

5.1 Grundskola

För Grundskolan utgår ”Röda tråden” från målbeskrivningarna i *Läroplanen* (2011). Mål är även hämtade från *Grundplanen för informationskompetens för skolorna i Kalmar Län* (2005-2010), utöver de mål vi formulerat.

Målen är för varje årskurs indelade efter aktiviteterna: *bibliotekskunskap, informationssökning, källkritik och läsfrämjande*.

5.1.1 Förskoleklass

Eleven börjar få en orientering i biblioteket. Eleven vet vad ett bibliotek är samt känner till olika typer av böcker (bibliotekskunskap).



Eleven får bokprat av kommunens barn- och ungdomsbibliotekarie och lust till läsning skapas. Kommunens skolbibliotekarier och barn- och ungdomsbibliotekarien medverkar i föräldramöten på skolorna, för att få föräldrarna delaktiga i läsningen (läsfrämjande).

5.1.2 Årskurs 1-3

Genomgång av hur man lånar böcker samt genomgång av hur man använder katalogen. Eleven får kännedom om begreppen författare, titel och tryckår samt introduktion till systematisering av bibliotekets böcker (bibliotekskunskap).

Eleven får introduktion till hur man värderar källor och information (källkritik).

Eleven får information om några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer (läsfrämjande).

5.1.3 Årskurs 4-6

Eleven lär sig använda uppslagsverk och fackböcker samt lär sig hitta från katalog till hylla och får en djupare förståelse för bibliotekets indelning av böcker i ämnesområden med underavdelningar. Eleven förstår skillnaden mellan fack- och skönlitteratur samt får repetition av hur man lånar och reserverar. Elevens informationssökningsförmåga utvecklas och blir mera självständig, så att eleven i förlängningen också använder bibliotekets resurser på ett mera självständigt sätt (bibliotekskunskap).

Eleven förstår enklare sökstrategier på nätet (informationssökning).

Eleven förstår skillnaden mellan budskap, avsändare, syfte och tillförlitlighet i olika medier med ett källkritiskt förhållningssätt. Eleven har kunskap om hur man gör källhänvisningar och har kunskap om olika typer av media. Eleven jämför fakta i olika texter/källor och värderar dem (källkritik).

Eleven får information om några skönlitterära betydelsefulla barn- och ungdomsförfattare och deras verk (läsfrämjande).

5.1.4 Årskurs 7-9

Eleven får fortsatt repetition och genomgång i bibliotekskunskap samt fördjupad information om bibliotekssystem och uppbyggnad (bibliotekskunskap).

Eleven förstår hur man sovrar i en stor informationsmängd och kan pröva källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt samt kan citera och göra



källhänvisningar. Eleven övas att se möjligheter och risker förknippade med internet och kommunikationer via elektroniska medier. Eleven granskar och jämför fakta från olika källor (källkritik).

Eleven får öva sig i informationssökning samt har kunskap om olika sökstrategier i olika sorters medier. Eleven är medveten om olika steg i sökprocessen och formulerar relevanta sökord samt har kännedom om och färdighet att söka i olika databaser. (informationssökning).

Eleven har kännedom om några skönlitterärt betydelsefulla ungdoms- och vuxenboksförfattare från Sverige, Norden och övriga världen och deras verk (läsfrämjande).

5. 2 Gymnasieskola

För gymnasiet utgår "Röda tråden" från målbeskrivningarna för de gymnasiegemensamma ämnena i läroplanen Gy11³, utöver de mål vi formulerat. Målen är därefter uppställda efter vilken form av aktivitet⁴ de berör.

För aktiviteten bibliotekskunskap är målet inte bundet till något specifikt ämne, utan sker över lag och definieras enligt följande:

Eleven får repetition i bibliotekskunskap från grundskolan och lär sig att i större utsträckning och mera självständigt använda sig av bibliotekets resurser och medier.

5.2.1 Engelska

Eleven utvecklar en förståelse för hur man söker, värderar, väljer och tillägnar sig innehåll från olika källor för information, kunskaper och upplevelser. Eleven känner till de vanligaste informationskällorna och reflekterar över sitt informationsbehov och sin sökprocess samt avgränsar ämnet och formulerar relevanta sökfrågor. Eleven använder olika sökstrategier och sökverktyg (informationssökning).

³ Sex av gymnasiet nio gymnasiegemensamma ämnen har målbeskrivning i "Röda tråden": Engelska, Historia, Religionskunskap, Samhällskunskap, Svenska samt Svenska som andraspråk.

⁴ Aktiviteterna för gymnasiet är samma som för grundskolan, nämligen: bibliotekskunskap, läsfrämjande, källkritik och informationssökning.



Eleven använder ett källkritiskt förhållningssätt och ett analytiskt tänkande, granskar och jämför kritiskt fakta från olika texter och källor (källkritik).

5.2.2 Historia

Eleven har förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder (källkritik).

5.2.3 Religionskunskap

Eleven analyserar texter och begrepp samt granskar kritiskt källor, diskuterar och argumenterar (källkritik).

5.2.4 Samhällskunskap

Eleven ges möjlighet att arbeta med olika metoder för att samla in och bearbeta information (informationssökning).

Eleven ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt, som omfattar förmågan att söka, strukturera och värdera information från olika källor och medier samt förmågan att dra slutsatser utifrån informationen och värdera källornas relevans och trovärdighet (källkritik).

5.2.5 Svenska

Eleven utvecklar kunskaper om hur man söker, sammanställer och kritiskt granskar information från olika källor (källkritik).

Eleven har förmåga att läsa och arbeta med texter, både skönlitterära och andra genrer. Eleven får kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap. Eleven har förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av kvinnor såväl som män samt producerar egna texter med utgångspunkt i det lästa (läsfrämjande).

5.2.6 Svenska som andraspråk

Eleven utvecklar förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk (källkritik).

Eleven utvecklar förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur i skilda former och från olika delar av världen (läsfrämjande).



5.3 Vuxenutbildning

Målen för grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning och särsvux utgår i "Röda Tråden" från Lpf94, där aktiviteterna informationsökning, källkritik och det läsfrämjande ses i målen för ämnena Svenska och Samhällskunskap. Utöver dessa mål förmedlas även bibliotekskunskap.

5.3.1 Grundläggande vuxenutbildning

Eleven ska kunna hämta, värdera och ta ställning till information från olika källor och på ett självständigt sätt omvandla information till egen kunskap (informationsökning och källkritik).

5.3.2 Gymnasial vuxenutbildning

Eleven ska kunna utveckla förmågan att söka, granska, strukturera och värdera fakta från olika källor och medier samt kunna formulera sig och dra slutsatser (informationsökning och källkritik).

5.3.3 Särsvux

Eleven ska utveckla förmågan att tala, lyssna, läsa och skriva som redskap för tänkande, lärande och kommunikation (läsfrämjande).

5.3.4 Svenskundervisning för invandrare

Eleven ska utveckla inlärnings- och kommunikationsstrategier för sin fortsatta språkutveckling (läsfrämjande, bibliotekskunskap och informationsökning). (SKOLFS 2009:2)



6. Förankring och genomförande

Att skolbiblioteksplanen förankras i organisationen och integreras i verksamheten är viktigt. Planen har delgivits ledningsgruppen 2011-11-30. Presentation av planen sker på konferenstid på skolorna av skolbibliotekarierna. Rektorerna ansvarar för att presentationen kommer till stånd.

Utvärdering och revidering av skolbiblioteksplanen sker varje läsår. Skolbibliotekarierna ansvarar för att detta genomförs.



7. Källförteckning

Grundplan för informationskompetens för skolorna i Kalmar Län (2005).

<http://www.regionforbund.se/documents/regionbiblioteket/dokumentsamling/Handlingsplaner/grundplan-info-kompetens.pdf> [2011-09-05].

Läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf94. (1994).

Läroplanen för grundskolan, Lgr11 (2010).

Läroplanen för gymnasiet, Gy11 (2010).

SFS 1996:1596 (1996). *Bibliotekslag.*

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1996:1596> [2011-11-24].

SFS 2010:800 (2010). *Skollag.*

<http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=3911&bet=2010:800> [2011-11-01].

SKOLFS 2009:2 (2008). *Förordning om kursplan för svenskundervisning för invandrare.*

[Elektronisk]

http://www.skolverket.se/lagar_och_regler/2.3134/2.5007?_xurl=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se%3A8080%2Fwtpub%2Fws%2Fskolfs%2Fwpubext%2Ffs%2FRecord%3Fk%3D1491

Skolinspektionen. (2011). *Promemoria: skolbibliotek.* [Elektronisk]

<http://www.skolbiblioteksgruppen.se/pdf/Skolbibliotek-ISA-20110527.pdf> [2011-11-01].

UNESCOS Skolbiblioteksmanifest. (2004). [Elektronisk].

<http://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/sguide02-se.pdf> [2011-11-01].

Vision för grundskole- och gymnasiebibliotek i regionen. (2011).

http://bibliskolorikalmarlan.files.wordpress.com/2011/06/vision_bibliotek_grundskola_gymnasium_kalmar_lan_revjuni2011.pdf [2011-11-01].